

UPPSALA
UNIVERSITET

Skol-BIM

Shit, den här människan bryr sig om mig

**Om skolans förmåga att upptäcka och ge stöd till
elever som växer upp med föräldrar som har
missbruksproblem**

2018-10-18

Sofia Lind, socionom och skolkurator

Utvecklingsledare i projektet

Karin Alexanderson, fil.dr. i socialt arbete

Projektledare

Uppsala universitet

UPPSALA
UNIVERSITET

Några resultat – ingen rangordning

1. Variationer
2. Alla barn påverkas
3. Barnens strategier
4. Om stöd och behov av hjälp
5. Familjeperspektiv
6. Den andre föräldern
7. Behovet kvarstår när missbruket upphört
8. Barnen och föräldrarnas berättelser skiljer sig
9. Skolans förmåga att upptäcka och ge stöd

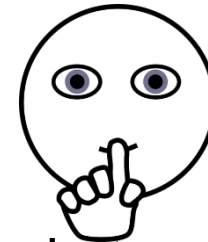
Enligt intervjuerna med ungdomar:
Skolan visste inte om problemen för 10 elever
Skolan visste om dem för 10 elever – fyra av dessa har fått hjälp som anhöriga – i grundskolan

	Barnen fått hjälp	Ej fått hjälp	Summa intervjuade barn
Grundskolan visste inte	-	10	10
Grundskolan visste	4	6	10
Summa	4	16	20

När skolan inte visste

- Yngre barn förstår inte själva vad som är fel hemma
- Förbud att berätta
- Barnet kan själva vilja dölja missbruket
- Trots hälsoproblem förstod inte skolan
- Trots normbrytande beteende förstod ingen
- Eleven kunde vara högpresterande

Skolan visste...

- Typ av stöd de fått: mentorer, skolsköterskor, skolkuratorer, psykolog. I några fall anmälde skolan till socialtjänsten inkl. hänvisade till gruppverksamhet för barn till föräldrar med missbruksproblem.
- Ungdomar berättar att de fått mer stöd som anhöriga från gymnasieskolan

Shit, den här människan bryr sig om mig!

UPPSALA
UNIVERSITET

Ungdomarnas perspektiv på upptäckt och stöd i skolan

- Om **upptäckt**: våga fråga, våga lyssna
- Om **bemötande**: att bry sig om människan
- Om **stöd**: en liten insats kan betyda mycket

Utvecklingsarbetet på fyra högstadieskolor

- Tidigare studie (Elgán & Leifman, 2010) visar: Handlingsplan + kompetensutveckling = ökat upptäckt
- Rekrytering av skolor, rektor utsåg lokal projektgrupp på skolan
- Intervjuer och referensgrupp med ungdomar
- Enkäter, före- och eftermätning i slutet av projekttiden. Fördjupade intervjuer med delar av personalgruppen och samverkansparters gav utgångspunkter för arbetssätt och kompetensutveckling

UPPSALA
UNIVERSITET

Utvecklingsarbetet på fyra högstadieskolor forts.

- Kompetenshöjande insatser för personal och elever på skolorna, Petra Staaff, samtalsmetodik, Maskrosbarn för personal och elever, klassrumsmaterial
- Skolverkets utvecklingspaket *7 timmar om.....*mötesstruktur och rubriker i handlingsplanen
- Samverkansmöten med socialtjänst
- Broschyrer och affischer riktade till elever

UPPSALA
UNIVERSITET

Handlingsplanernas innehåll

- AKUT
- Upptäcka
- Samtala
- Samarbeta med hemmet
- Stöd inom skolan
- Information om stöd utanför skolan
- Anmäla
- Samverkan med andra instanser

UPPSALA
UNIVERSITET

Hur har det gått?

- Fullföljt arbetet med skolorna enligt plan
- För tidigt för att kunna påvisa ökat antal upptäckta elever
- Ökad medvetenhet hos personalen
Blivit mer medveten om att ett barns beteende kan bero på omständigheter hemma
- Skolpersonalen pratar i högre utsträckning med eleven och elevhälsopersonal vid misstanke eller upptäckt – att lägga pussel
- Projekttiden är slut, det är nu det börjar
- Skolorna äger sina planer, framtiden på skolorna, handlingsplanerna vägleder

Publikationer i projekten

- Alexanderson, Karin; Hammerin, Agnetha; Lind Sofia; Malmberg, Karin; Näsman Elisabet & Stenhammar Christina (2017). *Shit, den här människan bryr sig om mig! Om skolans förmåga att upptäcka och ge stöd till elever som växer upp med föräldrar som har missbruksproblem*. Region Uppsala och Uppsala universitet. Uppsala.
- Näsman, Elisabet & Alexanderson, Karin (2017). Vad säger skoldokumentation om elever vars föräldrar har missbruksproblem? *Socialvetenskaplig tidskrift*. Accepterad för publicering hösten 2017.
- Alexanderson, K. & Näsman, E. (2017). Barns upplevelser när förälders missbruk upphört: ”Alltså det är svårt att må bra igen”. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. Sage journals. Article first published online: October 25, 2017, pp. 400–414. Received: April 24, 2017; Accepted: June 12, 2017.
- Näsman, Elisabet & Alexanderson, Karin (2017). Föräldrar med missbruksproblem – möten mellan barnens och föräldrarnas perspektiv. *Socialmedicinsk tidskrift*, Barn i risk – kunskap från ett utvecklingsarbete. Vol. 94, nr 4.
- Alexanderson, Karin & Näsman, Elisabet (2016). Children’s experiences of the role of the other parent when one parent has addiction problems. *Drugs: education, prevention and policy*. Taylor & Francis. Publicerad online 6 september. DOI: 10.1080/09687637.2016.1218824
- Alexanderson, Karin & Näsman, Elisabet (2015). *Barndom och föräldraskap i missbrukets skugga. Barn, ungdomar och föräldrar berättar om vardagsliv och behov av stöd när föräldern har missbruksproblem*. Regionförbundet i Uppsala län och Uppsala universitet.
- Näsman, E.; Alexanderson, K.; Fernqvist, S. & Kihlgård, J. (2015). Att se barn som anhöriga i ed. Järkestig Berggren, U; Magnusson, L & Hansson, E. *Att se barn som anhöriga – omberoende i relationer, interventioner och omsorgsansvar*. Nationellt kompetenscentrum anhöriga och Linneuniversitetet.
- Alexanderson, K.; Fernqvist, S. & Näsman, E. (2015). Barn som anhöriga, utsatta och omvårdare - två typexempel i ed. Järkestig Berggren, U; Magnusson, L & Hansson, E. *Att se barn som anhöriga – omberoende i relationer, interventioner och omsorgsansvar*. Nationellt kompetenscentrum anhöriga och Linneuniversitetet.
- Alexanderson, Karin & Jess, Kari (2015). *Stuprör, hängrännor och rännkrokar. Utvärdering av projektet Samordnat stöd till barn och föräldrar i familjer med missbruk 2013-2014*. Nationellt kompetenscentrum anhöriga och Linnéuniversitetet. Nr 4. Webb-upplaga.